

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עככ"ב - לכריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכיו"ר

גליון מס' 421

ערש"ק פרשת "נשא", א בסיון תשע"ד

שכר גדול אף על פעולה קטנה

נמצאים אנו ימים ספורים לפני היום הגדול והקדוש - יום מתן תורה. אשרינו שזכינו בתורה כה נפלאה המאירה את חיינו באור קדושה וטהרה, מידות והליכות עולם. כולנו חייבים להתכונן בהכנה רבתית לחג השבועות הבא עלינו לחיים טובים ושלוש, להוסיף בכמות ובאיכות לימוד תורתנו הקדושה, כך נוכל לקבל שפע רוחני וגשמי כאחד ומלוא חופניים של סיעתא דשמיא. מפרשת השבוע שלנו ניתן ללמוד שהקב"ה ישתבח שמו לעד אינו מקפח שכר כל בריה. גם אנשים שנראה לכאורה שאינם צריכים לקבל כל שכר ודי שלא יבואו על עונשם, מקבלים שכר מושלם, כי שכר מצוה מצוה ושכר עברה עברה. בפרשתנו אנו קוראים על הסוטה - אותה אישה שבעלה אסר עליה להיות יחד עם אדם זר. אותה אישה מאנה לשמוע לציווי בעלה ואין ידוע אם היא חלילה נטמאה. לוקחים אותה לבית המקדש ושמה היא עוברת סידרת טיפולים שבסופם משקים אותה במים המאורים, לבדוק אם טהורה היא אם לאו. אם נמצא שהיא טהורה לא די שאינה מקפחת את חייה במקום, אלא המשנה בסוטה (כו.) אומרת שמקבלת שכר. אם היתה עקרה - נפקדת, אם היתה יולדת בצער - יולדת בריוח, אם היתה יולדת נקבות - יולדת זכרים. ותמה על זה הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בספר "לב אליהו" (ח"ב עמ' פא) וזה לשון קודשו: "ויש להתבונן הרבה בזה: אישה שפלה בעלת תאוה, בזויה ומנוולת אשר יש לה עסקים עם איש זר, ובעלה התרה בה אל תסתרי עם איש פלוני! ולא שמעה אליו והלכה ונסתרה, ולכן בעלה מביא אותה אל הכהן ומשקה אותה, מה זאת שאם לא באה בסתירה זו לידי טומאה, שכרה מפורש בתורה: "וניקתה ונזרעה זרע"? ולמה מגיע לה עוד שכר עבור המעשה המכוער הזה שעשתה במזיד ובמתכוין? ואף אם לא נטמאה ממש - די לה שלא נבקעה רמז לסוד ויסוד גדול בפירוש המאמר (ב"ק לח.): ש"אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה", כלומר "כל בריה" - אפילו שאדם מכעיס ועושה נגד רצונו יתברך ועובר על דת בדברים מכוערים - בכל זאת אם נמצא במעשה שפל זה גם דבר טוב, כפיית היצר, לא יקופח שכרו ומשתלם לו! ודבר זה אנו למדים גם מכאן, כלומר שדווקא משום כך שהיא סתתה מדרך הישרה והקשתה עורפה ולא שמעה אל בעלה והלכה ונסתרה עם נואף חסר לב, הרי ירדה, נתגלגלה ונמצאה בעת ההיא בדיטוא תחתונה של אש התאוה שבערה בה ובמאהבה, ולא היה חסר לה שתשקע לגמרי בשאול תחתית, אלא כחוט השערה! ובכל זאת, בעוד תאוותה בה, גברה על עצמה ולא נטמאה ממש... הרי יש כאן כפיית היצר ושירת התאוה! לכן שבהביאיה למקדש ועשה לה הכהן ככל התורה הזאת, הנה בבזיונה שביזוה וציעורה לעין כל, נתכפר לה עצם מעשה הכיעור במה שנסתרה, ועבור זה שכפאה יצרה ולא נטמאה - שכרה איתה: "וניקתה ונזרעה זרע". עכ"ל הקדושה. אחים ואחיות יקרים, נמצאנו למדים הפלא ופלא מה כוחה של כל מצוה, של כל מחשבה טובה, של כל שבירת תאוה. ועתה נעשה קל וחומר. אם הפעולות הטובות יבואו בלי ערבוב של דברים רעים ולא מתוך דברים מכוערים, כמה שכר גדול ונפלא יגיע לנו, בכמה טובה וברכה נוכל בעולם הזה ובעולם הבא. ועתה נשנס מותנינו ונוסיף בלימוד התורה הקדושה, נפקוד את בתי המדרש ונצטרף לשיעורי תורה, נקרין בביתנו אוירה של תורה ומצוות ונגדל את ילדינו בחממה של תורתנו הקדושה, כך נוכל לקבל את התורה במושלם להצלחה וזוכה ולברכה ולגאולה השלמה.

פעולה קטנה!

בפרשתנו לאחר פרשת סוטה העוסקת באשה שנהגה שלא כדת יהודית, ובעלה קינא לה וניסתרה ועתה כדי להוכיח חפותה, עליה לשתות את המים המרים כדי שתווכח חפותה ותהא מותרת לבעלה. בבית המקדש היו עושים מספר פעולות ומגיעים אותה ואף מוכיחים אותה בתוכחות מוסר, שחלילה חלילה לא נימחוק את שמו יתברך על המים לחינם, באם אכן עברה על רצונו יתברך. לאחר מכן התורה מספרת על דיני נזיר השונים, מה התנאים להיות נזיר וכו'. וצריך להבין מדוע סמכה התורה שני עניינים אלו שלכאורה נראים שאין קו המקשר והמאחד ביניהם? במסכת סוטה מובא תשובה על כך מפי רבי יהודה הנשיא, כדי ללמדנו שכל הרואה סוטה בקילקולה זייר עצמו מן היין! ולכאורה הדבר אינו ברור מדוע דווקא את האדם שראה את המתרחש עם אשה זאת הזהירה התורה הקדושה להגן במשנה זהירות ולהתנזר מהיין, והרי עליו היינו סומכים "בעניינים עצומות" שלא יגיע למעשה זה ולא לדומה לו כיון שראה את גודל הקילקול! אולם מובא בשם בעלי המוסר יסוד מוסד, בנפש האדם ועבודתו עליו אדמות שכל ידיעה שמתווספת אל האדם מבלי שישירשנה בקירבו על ידי מעשה, אזי קרוב אל החטא יותר ויותר בבחינת כל שחוכמתו מרובה ממעשיו, אין חוכמתו מתקיימת! וממילא חובה היא לו להזיר עצמו מן היין לעשות מעשה שיחזיר לאבריו את גודל סכנת השתיה ותוצאותיה הרות האסון! אחים יקרים, במה דברים אמורים כאשר אנו נמצאים בדור שבו בלחיצת כפתור אפשר להגיע למטע לכל מקום ולגעת כמעט בכל דבר, כששומעים אסונות גשמיים ורוחניים כאלו ואחרים, אזי החשש הולך וגודל חלילה שלא נהיה מאותם שרוח מועטה באה ועוקרתם! חובה עלינו לנקוט בצעדים מעשים, כאלו ואחרים "קבלות קטנות" אך יציבות שבכוחם להשריש בקירבנו הגנה ותמיכה מפני ירוסים וחיידיקים מזיקים ממינים שונים, ובכך נוכל שכל רוחות עזות שבעולם לא יוכלו להזיזנו כהוא זה מהאמונה הצרופה ותורתנו הקדושה!

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

אבות - פרק ו'

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
20:53	20:23	19:19	ת"א
20:57	20:21	19:04	י"ד
20:58	20:25	19:12	ח"פ
20:55	20:21	19:19	כ"ש

הפסרת השבוע: "ויהי איש אחד"

מיטעמים לשבת

המצוה. ולכן כשם שהקדוש ברוך הוא שמח עם הקרבן של נחשון, כך שמח אצל כל אחד ואחד. ואין מידתו של הקדוש ברוך הוא כמידת בשר ודם, כי האדם מוגבל במידת האהבה שלו, וכשיש לו בן אחד אז כל מידת האהבה מסורה לבנו היחיד, אבל כשיש לו הרבה בנים, מתחלקת אהבתו לכל אחד, אבל מידת אהבתו של הקדוש ברוך הוא היא ללא גבול וקיצבה, ולכן לא נתמעטה אהבתו לכל אחד בגלל שיש עוד אנשים שעושים כן (זרכי מוסר).

(תורת הפרשה)

"ביום שנים עשר יום נשיא לבני נפתלי אוזיער בן עינן" (ו,עז)

לפיכך הקריב נשיא שבט נפתלי ביום השנים עשר האחרון, משום שהוא היה "בן עינן" - טוב עין, שלא היתה עינו צרה בשאר הנשיאים שיקריבו לפניו, אף על פי שיהיה עליו להיות אחרון... (הרה"ק רח"מ מאלכסנדר)

הראשון יהיה נחשון בן עמינדב, בא נחשון לידי יסורים, בושה ומרירות, באומרו לנפשו: מי אני ומה אני כי אזכה ויסורי בושה אלה היו כה חשובים בעיני השם יתברך, כאילו הקריב את עצמו קרבן... זה שאמר הכתוב: "ויהי המקריב... את קרבנו נחשון" - קודם כל הקריב נחשון את עצמו, ורק לאחר מכן נאמר מה היה קרבנו אשר הקריב ככל הנשיאים: "קערת כסף אחת"...

(מעיינה של תורה)

"ביום השני הקריב נתנאל בן צוער" (ו,יז)

טעם שהתורה האריכה ומנתה אצל כל נשיא ונשיא את קרבנו, כי התורה רצתה ללמדנו, שאם רבים עושים מצוה, לא מתייחסים בשמים אל הרבים כאל כלל, אלא שמחים עם כל אחד ואחד כאילו הוא יחיד בעולם, ולא מתמעטת אהבת הקדוש ברוך הוא ושמתחו באדם, בגלל שיש עוד אנשים רבים שעושים את

"ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח" (ו,יז)

ביאר הגאון רבי חיים כפוזי זצ"ל, שהנשיאים לא נצטוו להקריב, אבל רצונם להביא קרבן לה' היה כה עז, עד שמרוב חשקם וכלות נפשם הביאו את קרבנותיהם ובאו מיוזמתם עד "לפני המזבח" ממש, במקום הקרוב ביותר שיכולים לבוא - לפיכך כפל הפסוק לומר "ויקריבו הנשיאים", שהתקרב יותר ויותר - עד שה' ראה את רצונם העז וציוה למשה: "קח מאיתם". כי "הבא לטהר מסייעין אותך", ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו!

(מעיינן השבוע)

"המקריב ביום הראשון את קרבנו נזישון... וקרבנו קערת כסף אוזת" (ו,יב,יג)

מה הטעם שחזר ונשנה פעמיים המילה "קרבנו"? ברם, ביאר "המאור ושמש", כיון שציוה השם יתברך שהמקריב

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

רבינו הקוה"ט ואמר: תבין כמה חמור שמישהו מתגאה ולדרגת ת"ח של הרגוצ'ובר לא הגיע וזאת כלי לדבר על שאר האחרונים? והראשונים? אמוראים ותנאים?

ביום רביעי ג' שבט תשנ"ט סיפר לי על הגאון מהרש"ם מברעון שהיה חולה מאוד וחלם את פטירתו וראה את כל תהליך הטהרה, מסע ההליכה והקבורה, ואף ראה את עצמו בעולם האמת עומד לדין כאשר מסביבו אלפי דפי גמרא וספרי פוסקים שלמד בהיותו בעולם הזה. והנה רואה הוא איזה מלאך חבלה שמגיע ומעיף את אותם דפים וטענתו בפיו, שאין זה לימוד לשמה ויש כאן פניה כזו ושם פניה אחרת. ואז הופיע אדם זקן נשוא פנים שצעק בשמים: בימינו עוד דנים על לשמה? וחזרו כל הדפים ונסתלק המקטרג, ובאותו רגע התעורר הגאון כשכולו מזיע, ומאז החל להבריא מעט מעט עד שקם ממיטת חוליו. לאחר ימים חזר אחיו ואמר לו שהיה אצל רבו ונתן לו פדיון ורבו **הגה"ק מזידיטשוב זיע"א** אמר לו: לך לביתך כבר היטבתי עם אחיך! והחליטו שניהם לנסוע להרב מזידיטשוב להודות לו, וכאשר נכנסו, זיהה הגאון מהרש"ם את הרבי מזידיטשוב כאותו זקן ונשוא פנים שסילק את המקטרג בשמים, ואז הבין מה הטובה שכבר הטיב עמו.

יום שני כב' שבט תשנ"ט סיפר לי שאמו של הרה"ק המאור ושמש זיע"א בזקנותה רצתה לנסוע להשתטח בתפלה על ציונו של רביה"ק הנועם אלימלך בלוי'ענסק ובדרך עברה דרך בית בנה שהתפלא לראותה והיא סיפרה לו על רצונה, אלא שדוקא הוא כתלמיד מובהק לאותו צדיק, אמר לה שקר מאוד בדרך ואין זה כלל שייך לנשים, ובלילה ראה המאור ושמש את רבו ופניו זועפות מדוע מונע מאמו להגיע אליו, ובבוקר קם וזרז את אמו ללכת, ללמדנו, אמר רבינו זיע"א כמה חשוב לצדיקים שבאים להשתטח על קברם.

מתוך סיפורו החדש של מור"ר עט"ר ראש השיבה "תולדות יעקב" על האדמו"ר מנדבורנה זצ"ל (עמ' כז,נח): ביום ראשון כ"ד טבת התשנ"ט סיפר לי על הרה"ק רבי אליעזר מזידיטשוב זיע"א (בן הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א) שחלה מאוד, ובא לבקרו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א (שכידוע היה תלמידו של אביו והיה מפליג בחוכמתו וקדושתו עד שהיה מתפאר זכיתי לעמוד פעם אחת אחרי וי"א מתחת) כסאו של רבינו הקדוש זיע"א) והיה רבי אליעזר הנ"ל במצב מסוכן ופנה אל הדברי חיים לעורך רחמי השמים בעבורו ושאל: מי ינהיג את העדה? והדברי חיים שותק! המשיך רבי אליעזר ושאל מי ינהיג את צעירי הצאן? מי ידריך לעבודת ה'? מה עם הרבנית והילדים? והדברי חיים ענה לו: ה' יעזור הלאה, לכל אלו איני דואג. הבין רבי אליעזר שהמצב אינו פשוט וניסה שוב לעורך רחמים ושאל: מי ישיר אין קצבה? כאן התלהב הדברי חיים ואמר: אין קצבה רק אתם יכולים לשיר שהרי אביכם רביה"ק כאשר היה שר זאת בשמים, רקדו עימו כל פמליא של מעלה, המשיך רבי אליעזר ואמר נו יפעל מר בעבורי לחיים! יצא הגה"ק הדברי חיים זיע"א והלך למקוה וכאשר חזר אמר לרבי אליעזר "פעלתי בעבורך עוד שש עשרה שנה", ואכן קם ממיטת חוליו והמשיך להנהיג את עדתו כמספר השנים אשר נקב רעהו הצדיק.

ביום שלישי ב' שבט תשנ"ט סיפר לי שהרגוצ'ובר נפגש עם הגה"ק החפץ חיים זיע"א ושוחחו בדברי תורה בהתלהבות באש של תורה, ובין היתר נכנס איזה בחור לשאול מהחפץ חיים משהו, ואז כשיצא אמר החפץ חיים לרגוצ'ובר שבחור זה תלמיד חכם הוא ואז ענהו הרגוצ'ובר ואמר בתקיפות: תלמיד חכם נקרא רק אחד שנושרף לו הש"ס והוא לוקח דף ועפרון וכותב את כל הש"ס, רש"י ותוספות ועיין משפט מילה במילה מחדש, דאם לא כך הרי אין לו דין של תלמיד חכם. וסיים

והייתם לי סגולה

תורה - סגולה להצליח בלימוד התורה ולזכירה, להשתדל מאד במצות הקמת ספר תורה, ולפחות לחבק את הספר תורה בשתי זרועותיו ולנשקו (רבי שלמן מוצפי).

תורה - עסק התורה לשמה בהתמדה עם תפילות להצלחת הלימוד, היא הסגולה הגדולה והבדוקה ביותר לרכוש ידיעה בתורה ובמידות טובות (הגר"ח קניבסקי).

(סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

הזינוק הבנים

אהבה בלי מלוזמה

בניגוד להנחה הרווחת כי הורים אוהבים את ילדיהם, מתברר, כי לא אצל כולם כך הם פני הדברים. מקרים לא מעטים יש, בהם הורים זונחים את דרך האהבה ונכנסים למלחמת חורמה המנוהלת כנגד ילדיהם. מאוד עצוב לפגוש משפחה, שבה התדרדר הקשר האישי בין ההורים לילדים והגיע לכדי מצב מלחמתי של ממש, כששני הצדדים טעונים רגשות אשמה כלפי עצמם ועמוסים טענות ומענות כלפי הצד השני (אם כי אין זה אומר שהילד צודק בכל פעם שהוא טוען שהוריו לא אוהבים אותו, יתכן מאוד שמדובר בבעיית תקשורת "בלבד"). זהו מצב עגום, שדי לנו בידעיה שהוא עשוי להיווצר, בכדי שנייה ונישמר ממנו. לא אכנס במסגרת זו לעובי הקורה, כדי להבהיר מה יש לעשות בשעה שהלהבות מתנשאות אל על. אתיחס רק להתפתחותו של תהליך מסוכן זה, כדי שהורים יוכלו לזהות איכן מוטמנת המלכודת ולהימנע מליפול בה. תהליכים אינם מתרחשים ביום אחד. גם אם אנו מזהים אותם ביום מן הימים, אין הדבר מעיד כי בזו הרגע הם נוצרו והתהוו. רופא פסיכיאטר הקובע ביום פלוני בשעה 10:00 בבוקר, כי חולה פלוני לוקה בנפשו - האם הדבר אומר, שבאותו יום בשעה 9:59 לא קיננה המחלה בנפשו? כל בר דעת מבין, שמדובר בתהליך ארוך, שעתה ניתנה לו הסכמה מקצועית רשמית. כאשר הורים מגיעים למצב שהם רואים בילדים כוח שיש להילחם בו ולנצחו (לרוב, תוך הונאה עצמית ש"זה לטובתו"), לא התחיל הדבר בשעה שהם כבר מצהירים על כך ונוהגים בהתאם לסלידה המוצהרת, אלא הרבה קודם לכן, בשלב שהם עוד אהבו באמת את הילדים, אלא שהילדים משום מה לא חשו בזאת ולא האמינו בכך. אם ילדים טוענים שהוריהם דוחים ומשפילים אותם, ואילו ההורים מרגישים שהם אוהבים את ילדיהם, אין כאן שאלה של מי צודק ומי משקר. מסתבר שההורים אינם מצליחים לשדר את אהבתם כראוי, וכתוצאה מכך נקלט מסר שונה אצל הילד, שמפתח במשך הזמן סלידה ורתיעה ממגעיו עם ההורים. התנהגותו של ילד שמרגיש דחוי ומושפל, עלולה בקלות לתרום תרומה נכבדת להתפתחות השנאה גם מצדם של ההורים. כמה כואב, כשהמצב מתדרדר עד לידי כך. כמה חיוני, לעצור התדרדרות מעין זו בעודה באיבה! למקרא התרחיש המפחיד הזה, מתעוררת כמו מאליה השאלה: איך נוצר הפער הזה? איך יתכן שילד משוכנע שלא אוהבים אותו, בזמן שההורים מצהירים וטוענים שהם רוחשים לו אהבת נפש עזה? (והאם באמת יתכן שמצב כזה עלול להביא שנאה של ממש, דבר כה לא הגיוני לכאורה ביחס של הורים לילדיהם?!...) שאלה זו, אינה מוצגת רק מתוך רצון לספק את הסקרנות של אי מי מן הקוראים המלומדים, אלא משום שהיא מכילה את המפתח העשוי לסייע להורים להישמר מנתיב מסוכן זה, שאחריתו מי ישורנו. בכדי להתקרב אל הפתרון, שומה עלינו הבין, מה בעצם מעניק לאדם הרגשה שאוהבים אותו ומה שולל את התחושה הזאת ממנו. אם נדע את הכלים שבהם ניתן להעניק לאדם את התחושה הזו, נבין מה נדרש מאתנו כדי שילדינו שאנו אוהבים אותם בכל מאודנו. בראשונה צריכים לדעת ההורים "לקבל" את ילדיהם כפי שהם, לרצות אותם כפי שהם ולא כפי שאנו "רוצים", חובה מוטלת עלינו לפרגן, להרעיף אהבה ללא גבולות וגם ללא "תנאים", לא להלחם עם כל הנראה היפך דעתינו, ורק בדרך זו נוכל לחנך ילדים טובים חיילים ללגיטו של מלך מלכי המלכים מתוך שלום ושמחה מנוחה ושלוה...

שלום בית

רק אם תרצו...!

בספר "זכו" כתב שאם נשים לב, רוב השותפויות העסקיות המסחריות מתפרקות. (מפורסם שכאשר היו באים להתייעץ עם הסטייפלער, היה אומר: רק לא שותפות, כי שותפות, בדרך כלל לא מצלחת, תעשה עסק בתוכנית מסוימת אך לא שותפות, השותפויות רובן מתפרקות). השאלה מדוע? התשובה היא: "מידות"! "מי בראש?", הכעסים ממהרים לבוא: מדוע לא עשית כך בלי לשאול אותי וכו'? רק אם לכולנו היו מידות כר' ישראל סלנטר, השותפות לא היתה מתפרקת. עכשיו נבוא בהנחה ששנינו עם מידות מושחתות, אגואסיטים ברמה בינלאומית, ואני רוצה בכל זאת לעשות איתך עסק ולהבטיח מראש שלא יתפרק עד מאה ועשרים, היתכן דבר כזה? לכאורה אין סיכוי! אבוד לנו מראש. אך בואו ונראה, איך אפשר ליצור שותפות כזו, שותפות שתצליח להחזיק מעמד. נקיים שותפות על בסיס דלהלן. נניח שאנו משווקים תוכנה, שאני מבין בה חמישים אחוז, ובחצי השני אינני מבין כלום - אתה הוא הבקי בחצי השני, או לדוגמא, אני מביא את הכסף להשקעה ולא מבין כלום בתוכנה והשותף מבין, וביחד נצליח לשווק במיליוני דולרים. בנפרד לא נמכור אפילו גרוש אחד. האם אנחנו נתפרק פעם? לעולם לא...! תשאלו מה עם המידות? הכל מתגמד. ליד מה? ליד הרצון שלי להרוויח מיליונים... זאת אומרת, שכאשר יש לי מוטיבציה, אני אסתדר איתך ואגלה את מעלותיך, אמצא את הדרך לחיות וממש לאהוב יחד. רק צריך באמת סיבה לרצות. סיבה למוטיבציה נכונה. שעימה אוכל לאהוב כל אחד ואני יכול להסתדר עם כל אחד. נפלא. אז בכבוד... נצא לדרך... והצלחה אי"ה בטוחה. ניתן לנסות.

אמרי שפר

- הרה"ק רבי חייקל מאמזורה אומר: אותיות התורה כמו משקפת: בהן האדם יכול לראות את נותן התורה.
- הרה"ק רבי שמואל מסוכצ'וב אומר: קיימות דרכים רבות להתקרב לשם, אך הדרך הבטוחה ביותר, ללא סכנה, היא על ידי התורה הקדושה.
- החזון איש הקדוש אומר: והעיקר להתרגל בזכירת האמונה, שהכל בידי שמים, גם הצלחת הלימוד והעליה ביראה.
- הרה"ק רבי שמחה זיסל מקלם אומר: דיו מאמר חז"ל אחד שיענין ויעסיק את האדם כל ימי חלדו של אנוש.

(פתגמים נחריים)

למעוניינים שהעלון ישלח להם בדואר האלקטרוני, נא להשאיר הודעה: yeasa.beracha@gmail.com

למעוניינים כתובתנו החדשה באינטרנט: www.tiferetbanim.co.il

על כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

בסוסי שבהמה הגונה הוא ו"בעל מח", לכן סמכתי עליו שימשיך ללכת בדרך הישרה. מלבד זאת, גם עלי נפלה תנומה ונרדמתי. כלום יכולתי לדעת שהסוס ישלח רסן וירד מן הדרך? ועתה, מה לך כי תתלונן עלי?". "הרי באמת שוטה גדול אתה!", צועק הסוחר, "מדברייך יוצא, שאני צריך ללכת ולתבוע דיני מן הסוס! אומנם טוען אתה ש"בעל מח" הוא, אבל כלום אינך מבין, שסוס לעולם הוא סוס, ואין לסמוך על חוכמתו? כי הלא עיניך הרואות מה עולה בסופו של אדם הנשען על "בינת" סוסו?". כידוע יש לכל אדם נפש שכלית ונפש בהמית. בשעה שאין אדם אוזח כראוי במושכות ואינו שומר על הנפש הבהמית שתלך בדרך הישרה, נשקפת לו סכנה, שזו תחמוד בליבה את המרעה בדרך שבצדי הדרך, תרד ותהפוך את העגלה כולה על פיה! אומנם בהמה "בעלת מח" היא, אבל בכל זאת רק בהמה! לפיכך חייב אדם לדאוג תמיד, שהנפש השכלית תחזיק את המושכות בידיה ותשמר יפה על הנפש הבהמית, לבל תסטה מן הדרך הישרה, ולכל תכניס את העגלה לבוץ, שכן אחר כך טענה של שטות תהא זו: "הבהמה היא שסטתה מן הדרך".... "בעל עגלה" זהיר אינו מתנמנם אף פעם, אינו נותן ל"בהמה" שתהלך כרצונה....

(משלי החפץ חיים)

מעשה בסוחר שהלך לאחת הערים לרגל עסקיו. משסיים עניניו ורצה לחזור לביתו, שכר בעל עגלה שיובילו לעיר מושבו. לפני צאתם לדרך אמר הסוחר לבעל העגלה: "שמעני, ר' יהודי, זה עתה אכלתי ארוחת צהרים דשנה ביותר, מתובלת ביין משובח, ובודאי, אתנמנם בנסיעה. לפיכך מבקש אני ממך שתשגיח יפה על הסוס, שילך בדרך הישרה, לבל יסור לצדדים ויטיל עגלתנו לתוך הבוץ. השגח אפוא, שלא תרדם אתה". הבטיח לו בעל העגלה על הדבר הזה. כבר בתחילת הנסיעה נרדם הסוחר, ואילו בעל העגלה, שאף הוא מילא כרסו כראוי לפני צאתו לדרך, עוד החזיק מעמד זמן מה והתגבר על חבלי התנומה. אולם לאחר מכן נרדם אף הוא, והמושכות נשטטו מידי. המשיך הסוס ללכת כרצונו. הלך לו הסוס להנאתו ללא מתג וללא רסן. משראה בצדי הדרך כר דשא שמן למרעה, לא חשב מחשבות הרבה, משך את העגלה וירד מן הדרך. התהפכה העגלה על פיה, ונפלו היושבים בה לתוך שוחה מלאה בוץ. נחבט הסוחר חבטה כהלכה. חרה אפו של הסוחר והתחיל שופך קיתון של רותחין על ראשו של בעל העגלה: "אי לך גולם! הלא הזהרתך לבל תרדם, פן ישלח הסוס רסן, יסטה מן הדרך ויגרם לנו תקלה! מדוע לא שמעת בקולי? עכשיו הלא אתה הוא שגרמת לי שאזק ולא הסוס!". השיב בעל העגלה כנגדו: "כיצד אתה בא וטוען שאני הזקתיך? הן בהתחלה החזקתי יפה במושכות, וכן מכיר אני יפה

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ אסור בשבת לומר לגוי לעשות בשביל יהודי מלאכה אשר ליהודי עצמו אסור לעשותה. בין שאיסור עשיית המלאכה מהתורה ובין שאיסורה מדרבנן. וגם לומר לגוי בימות החול לעשות מלאכה כזו בשבת - אסור.
- ✓ כשם שאסור לומר לגוי בשבת לעשות לו מלאכה, כך גם אסור לרמוז לו בשבת שיעשה מלאכה. כיון שגם הוא בכלל אמירה, שעל ידי רמיזתו הוא עושה בשבת. והוא הדין שאסור לומר לו בשבת איזה דבר שיבין מתוך כך שיעשה מלאכה. אבל לרמוז לו שלא בלשון ציווי כגון שאומר לו "הנר אינו מאיר יפה", או שאומר "איני יכול לקרוא לאור הנר" - מותר, ואין לאסור מטעם שנהנה ממלאכה שעשה הגוי בשבילו, כיון שאין זה הנאה כל כך, שהרי גם מקודם היה יכול לקרוא לאורו בדוחק. (אבל אם יש ליהודי הנאה ישירה כגון שהגוי הדליק עבור היהודי נר חדש, אסור ליהודי להנות ממנו בשבת עד מוצאי שבת שיעור זמן כדי עשיית אותה מלאכה).
- ✓ ואם יש לו להירדם כשאור החשמל דלוק, מותר לומר לגוי בשבת, "קשה לישון כאשר יש אור בחדר" (דהיינו בלשון סיפור את הצורך בעשיית המלאכה), ומאלי יבין שצריך לכבות. אבל אסור לומר לו בשבת, "למה לא כיבית אצלי את האור בשבת שעברה" (דהיינו רמז בלשון ציווי), כדי שיבין לכבותו עכשיו.
- ✓ מותר לאמר לגוי לאחר השבת, "למה לא עשית דבר פלוני בשבת שעברה", אף על פי שמבין מתוך דבריו שרצונו שיעשה בשבת הבאה. ואין זה דומה למה שנאמר לעיל שאסור לרמוז בלשון ציווי שיעשה מלאכה, ששם הוא רומז לו ביום שבת ולכן זה חמור, אבל כאן רומז לו לאחר השבת.
- ✓ מי ששכח בערב שבת להדליק את האש, או ששכח להכניס את תקע חוט החשמל של הפלאטה או של התנור בשקע החשמל ונזכר בשבת, אף על פי שיכול לרמוז לנוכרי דרך סיפור דברים באופן שיבין וידליק את האש ויכניס את תקע החשמל לשקע, מכל מקום אין דרך זו מועילה, הואיל ואסור להנות מהתבשילים שהתחממו כיון שעושה לצורך ישראל, ואפילו אם יזמין את הנוכרי לאכול עמו מהתבשיל אין זה מועיל, שבודאי עיקר המעשה של הנוכרי נעשה לצורך ישראל, ומכל מקום במקום שיש גוי מיוחד לשבת, שסיכמו איתו שיקבל סכום כסף מסויים על כל פעולה שעושה לצורך ישראל בשבת, אפשר להקל בזה לספרדים להנות מן התבשילים שהתחממו, כיון שהגוי על דעת עצמו הוא עשה.
- ✓ מי ששכח להדליק את מנורת החשמל מערב שבת בביתו, אם יש לו אור אחר בבית שיכול להשתמש לאורו אפילו על ידי הדחק, מותר לו לקרוא לנוכרי ולרמוז לו שידליק את מנורת החשמל, ובלבד שירמוז לו דרך סיפור, כגון שיאמר "הבית שלי חשוך", והנוכרי יבין וידליק את החשמל, ואז מותר להשתמש באור שהדליק הנוכרי כל תשמיש שהיה אפשר להשתמש גם בלא האור, ואם אין שום אור בבית, או שרוצה להשתמש באור מנורת החשמל גם תשמיש שלא היה יכול להשתמש בלעדיו, יקרא לנוכרי בביתו ויצוהו להביא לו חפץ מהחדר החשוך (שרוצה להדליק בו המנורה), והנוכרי ידליק את מנורת החשמל לצורכו כדי למצוא את החפץ, ומותר להשתמש לאור המנורה שהדליק.
- ✓ מותר לומר לנוכרי בשבת לעשות בשבת דבר שאסור רק מדרבנן לצורך מי שחולה קצת, או לצורך אדם שצריך מאוד את הדבר (הפסד מרובה), או לצורך מצוה. שמכיון שהאיסור אינו אלא מדרבנן ואיסור אמירה לגוי אף היא מדרבנן, הרי הוא שבות דשבות, ובמקרים הנ"ל לא גורו חכמים לאסור.
- ✓ אסור לומר לנוכרי בשבת לעשות בשבת דבר שאיסורו מן התורה אפילו שזה לצורך מצוה. ולכן אסור לומר לגוי להדליק נר כדי ללמוד ולהתפלל. ומכל מקום במקום מצוה של רבים יש לסמוך על הסוברים להתיר שבות במקום מצוה (כלומר להתיר שבות של אמירה במלאכה מהתורה שיהי רק שבות אחת, שאמירה לגוי שבות, ולאו דוקא שבות דשבות), ולכן אם נפסק החשמל בבית הכנסת בליל שבת או בליל יום הכיפורים באמצע קריאת שמע ותפילה, מותר לומר לנוכרי להדליק לצורך הרבים שקוראים קריאת שמע ומתפללים מתוך סידור. ומכל מקום אם אפשר טוב לעשות כן על ידי אמירה לגוי שיאמר לגוי חבירו, כיון שיש אומרים באופן כזה נחשב שבות דשבות.
- ✓ מותר לרמוז לנוכרי גם בלשון ציווי, שיעשה דבר אפילו אם יש בעשייתו איסור תורה, כדי למנוע הפסד גדול ברכוש, שמכיון שאדם בהול על ממנו, חששו חכמים שאם לא יתירו לו זאת, שמא יבוא לעשות בעצמו דבר שאסור לעשות, ולכן אם פרצה דליקה בשבת בבית או בחנות מותר לומר לנוכרי: "כל המכבה אינו מפסיד". ומכל מקום גם במקום הפסד גדול כגון בדליקה אסור לומר לנוכרי בלשון נוכח: "אם תכבה לא תפסיד".
- ✓ מותר לומר בשבת לנוכרי לעשות דבר שבעשייתו יש איסור תורה, אם הדבר הוא לצורך רפואתו של חולה שנפל למשכב אפילו אין בו סכנה. ולכן מותר לומר לנוכרי לשבת להדליק נר בשביל החולה אפילו שאין בו סכנה כדי לראות את צרכיו.
- ✓ מותר לישראל לפני שבת לומר לנוכרי שיעשה עבורו מלאכה בשבת, ואפילו אם הרמז ברור ובלשון נוכח, כגון שאומר לו "למה לא עשית עבורי דבר פלוני בשבת שעברה", והנוכרי מבין מתוך דבריו שרצונו שיעשה כן בשבת הבאה. אבל בשבת עצמה אסור לרמוז לנוכרי בלשון נוכח.
- ✓ מותר בבין השמשות (הזמן שבין שקיעת החמה לצאת הכוכבים) לומר לנוכרי לעשות מלאכה האסורה מן התורה, אם יש בזה צורך מצוה כגון לומר לו להדליק את הנר, או במקום טירדה וחיפזון. ואפילו אם כבר קיבל עליו עם הציבור את קדושת השבת בעניית ברכו או באמירת "בואי כלה" - מותר. וההיתר הוא גם בבין השמשות במוצאי שבת, שגם אז לא גזרו על השבות.

(השבת והלכותיה)